

У чудовому настрої повернувся з Чехії відомий український письменник і журналіст Сергій Дзюба. Адже у театрі музики та поезії «Агадір», у місті Брно, на високому професійному рівні поставили спектакль за його творами у перекладі чеською мовою «Закохайся в мене у суботу». Взагалі ж побачила світ чеською та українською мовами ошатна збірка віршів Тетяни і Сергія Дзюб «Дош із твоїми очима». Поезії українців прекрасно переклали чеською знаний поет Мілан Грабал і доктор мистецтвознавства, україніст, викладач університету в Брно Петр Каліна. А незабаром цими віршами зацікавилися засновник театру «Агадір», драматург Мілена Фуціманова і директор цього театру, композитор Одржжей Фуціман.

Таким чином, у Чехії, в Брно, демонструються відтепер дві вистави талановитого подружжя з Чернігова (спектакль за творами Тетяни Дзюби називається «Крила Сімаргла»). Справді цікавий і важливий проект наразі фінансує Міністерство культури Чехії.

Пропонуємо вашій увазі розповідь Сергія Дзюби про незабутні мандри до Праги та Брно.

У Празі не дозволяють зводити висотні будинки

У Празі, а також Дрездені та Кракові ми з Тетяною Дзюбою побували торік, і ця захоплююча подорож до Чехії, Німеччини та Польщі описана у моєму нарисі «Шалені походеньки Європою». Тому не повторюватимуся.

Цього разу друзі з Чехії взяли мені електронні авіаквитки у Міжнародних авіалініях України. Порадили: за 48 годин до відльоту на сайті МАУ починається реєстрація он-лайн; тож ліпше завчасно зареєструватися там, одразу ж отримати посадковий талон зі своїм місцем у літаку та роздрукувати його. А інакше, якщо цього не зробити, за реєстрацію перед вильотом доведеться сплатити гроші... До того ж, зареєструвавшись он-лайн, уникаєш черги і не марнуєш часу (особливо це важливо на зворотній дорозі, в аеропорту Праги, де дуже багатолюдно).

Ще одна заувага: на авіарейсах МАУ напої, крім води, не безкоштовні. Наприклад, звичайна розчинна кава в пластиковому стаканчику коштує аж два євро... І стюардеса вимагає, аби ваш зимовий одяг також, разом із валізами, був на полиці; нехай навіть усі полиці вщерть заповнені речами й імпозантний новий одяг може суттєво пожмакатися... Можете собі таке уявити?!

Дивно, коли ми летіли до Казахстану, в Алмати, літаком їхньої авіакомпанії «Ейр Астана» (вже тричі), нас щоразу дуже смачно й досхочу годували та поїли на вибір. Стюардеси поводитися напрочуд тактовно, і ніхто не вимагав запитати щойно знятий теплий одяг разом із валізами на полицю. Таке враження, що то – суто український «винахід».

Утім, такі дрібниці аж ніяк не позначилися на моєму настрої, бо я прилетів до одного з найкрасивіших міст світу – Праги. Це – справді казкове місто, місто-музей, яким можна мандрувати безкінечно!

Зустріла мене тут українська письменниця Олена Лань, яка тепер мешкає в Празі. Це – чарівна, привітна молода жінка. В Україні працювала журналістом. Її чоловік Петр – чех, менеджер. Відчувається, що подружжя – закохане та щасливе. Їхня шестилітня донька Варвара – напрочуд самостійна дівчинка: завзято їздила на невеличкому велосипеді, а доки ми гуляли у Вишеграді, спокійно гралася собі з дітлахами в супермаркеті.

Книжки Олени Лань успішно вийшли українською, російською та чеською мовами. В перекладі чеською надрукована ошатна, з кольоровими ілюстраціями, її книга для дітей «Бурдебач». Це – захоплююча казка про пригоди звичайного маленького хлопчика серед мавок і нявок, чугайстрів та перевертнів, русалок і домовичків, полевиків та блудів... Тобто усіх тих, в кого вірили давні слов'яни. І всіх тих, хто досі спокійнісінько мешкає поруч із нами. Я буквально на одному подиху цю книжку прочитав, то й усім дітлахам раджу – дійсно не пошкодуєте!

А далі з Оленою та Петером ми залюбки гуляли Вишеградом. Це – напрочуд мальовничий та історичний район Праги. Власне, Вишеград – то давня фортеця, розташована на пагорбі над Влтавою. Фортецю побудовано в десятому столітті. За легендою, заснував її князь Крок, батько княгині Лібуше. Вишеград традиційно вважається одним із найперших центрів чеської держави. І саме тут легендарна княжна Лібуше провістила розквіт і світову славу чеської столиці – Празі.

Помолився у величному храмі святих Петра і Павла. Костьол – готичний, католицький, я – православний. Та яке це має значення? Адже Господь – завжди зі мною, куди б не потрапив. Побачив також унікальні залишки давньої романської мозаїки, славетну романську ротонду Святого Мартина. Зовсім поруч – знамените вишеградське кладовище, де поховані понад 600 видатних діячів чеської культури – Карел Чапек і його

Краєвид

дружина, акторка та письменниця Ольга Шайнпфлугова, композитори Антонін Дворжак і Бедржих Сметана...

До речі, у Празі не дозволяють зводити висотні будинки (є один – у вигляді літери «V», як пам'ять про колишнього президента Чехії, видатного драматурга Вацлава Гавела). Причому суттєве значення має й колір кожного будинку та його даху (Прага здебільшого помаранчева). І це, по-моєму, правильно! Місто виглядає напрочуд гармонійно, чарівно та казково. Чого не скажеш про наш Київ, хаотично забудований неоковирними багатоповерхівками за роки незалежності (особливо шкода Хрещатика, майдану Незалежності та Подолу).

Далі – швидкий потяг до Брно: дуже зручний, комфортабельний, чистий, з м'якими, розкішними сидіннями. З Праги цей поїзд їхав у Грац, тобто в Австрію. Чехи тепер часто і легко подорожують Європою. Адже зовсім поруч – Німеччина, Австрія, інші чудові держави. Але я чомусь думав, що Брно – це кінцева зупинка. Тож милувався пейзажами, доки не задрімав... Прокинувся і бачу велику станцію. Запитую у пасажирів: «Де це ми знаходимося? Мені потрібно в Брно». Але люди лише хитають плечима – чехи, на відміну від поляків, не розуміють української. Та й російську знають, в основному, лише вихідці з колишнього СРСР. Тож ліпше спілкуватися англійською, яку тут учать у школах.

Мерщій кинувся до дверей, а вони зачинені! Доки мудрував, як їх нарешті відчинити, потяг рушив далі... Згодом дізнався: у чеських поїздах двері вагонів не відчиняються автоматично. Це мають самотужки робити пасажирі, коли заходять у вагон і потім виходять на своїй станції. Потрібно натиснути на зелену кнопку! Взагалі, провідників у потягах немає, вони проходять лише зрідка, перевіряючи квитки.

Усе це мені пояснив добрий приятель, перекладач та науковець Петр Капіна, котрий зустрів мене на пероні вокзалу в Брно разом із драматургом Міленою Фуцімановою. Також Петр заспокоїв, що, власне, нічого страшного не трапилося, я ж іще навіть не потрапив до Австрії! Наразі через півгодини буде вже наступна станція, де можна хутко пересісти на потяг до Брно, він саме їхатиме. Головне, не баритися! А вони з Міленою мене неодмінно дочекаються...

Скориставшись порадами Петера, буквально через годину я вже потрапив у дружні обійми.

Обов'язки легендарного дракона в Брно виконує крокодил

Прага знаходиться в Богемії, а Брно це вже Моравія – одразу ж пояснили мені. Поселившись до затишного готелю «Європа», ми з друзями пішли гуляти вечірнім містом. Брно саяв різнокольоровими вогнями та гірляндами. Мешканці не квапилися додому – у центрі було багатолюдно. Цілі юрби місцевих жителів та гостей веселилися, відпочивали, пили гаряче

вино (на кшталт нашого глінтвейну), знамените моравське пиво, жваво й доброзичливо спілкувалися. Тож упродовж усієї цієї мандрівки мене не полишало відчуття свята.

Тут – півмільйона жителів. Однак у місті – затишно, воно не пригнічує, а навпаки надихає! Взагалі, Брно – дуже красиве місто, чимось схоже на наш Львів. Тут напрочуд легко дихається і повсякчас мріється. Довкола – привітні, усміхнені обличчя. Ми завітали до популярної літературної кав'ярні «Понава», де постійно відбуваються усілякі імпрези. Нас радо

Сергій Дзюба в Брно

зустріли її дотепний господар Віт і велика, граціозна, добра біла вівчарка Фін. Пес – просто неймовірний, його тут дуже всі люблять! Фін охоче виконує команди, вітається, привітно простягаючи лапу. Фін – вихований та ненав'язливий. Він любить музику та вистави, які відбуваються в залі, але поводить цілком пристойно. Приятелі жартують, що це – найкращий глядач.

У кав'ярні нас обслуговувала гарненька дівчина, яка говорила українською. Вона навчається в університеті Брно й україніст, доктор мистецтвознавства Петр Каліна – її викладач. Отак удень юна чешка навчається, вивчає українську мову, а увечері працює в кафе. Зустріли ми тут і кількох українців, які тепер мешкають у Чехії. Взагалі, наших співвітчизників у цій державі зараз немало, однак тамтешня українська діаспора практично не об'єднана, як, наприклад, у США чи Канаді. На жаль, поки що для чехів місцеві українці – лише заробітчани, хоча серед них є багато талановитих і неординарних людей.

Наступного ранку, смачно поснідавши в готелі, я зустрівся з Міленою, і ми до вечора обходили пішки всі наймальовничіші та найцікавіші місця Брно. Це – зокрема, замок Шпільберк, готичний собор святих Петра і Павла, костел святого Якуба, Стара і Нова ратуші, Масаріків університет (близько 42 тисячі студентів), Моравська галерея, площа Свободи...

А ось обов'язки легендарного дракона в Брно тепер виконує крокодил... Справа в тому, що в 1608 році угорський король Матіаш подарував місту опудало крокодила, і ця незвичайна тварина так вразила мешканців, що невдовзі виникла легенда про «Брненського дракона». Давно в ріці Свратка оселився величезний дракон, який наробив великого лиха й страшенно лякав людей. Тож міські власті оголосили нагороду тому, хто знищить чудовисько. І в'язень замку Шпільберк порадив наповнити негашеним вапном шкуру теляти та підкинути її монстру. Дракон з'їв приманку і напився води. Отож у його животі почався процес гашення вапна, і зле чудовисько розірвало на

шматки... Кмітливого в'язня відпустили на волю, а опудало дракона повісили на ланцюгах в арці Старої ратуші, щоб усі могли його бачити. Тільки легендарний дракон дуже вже нагадує крокодила!

Стара ратуша буквально овіяна легендами. Одна з них розповідає, чому викривлена вежа на порталі ратуші. У 1510 році власті захотіли, щоб портал став оригінально неповторним. Справу довірили відомому та обдарованому майстру Антону Пільграму (пізніше він прославився, збудувавши собор Святого Стефана у Відні). Йому пообіцяли гідну винагороду, та не дотримали слова. Тому майстер, закінчивши роботу, навмисне вигнув центральну вежу portalу, щоб усі знали про «кривизну» (нечесність) чиновників. Такою вона існує й донині, нагадуючи, що потрібно дотримуватися свого слова.

Цікава і легенда про «Брненське колесо». В місті Ледніці мешкав майстер Йиржи Бирк. У 1636 році, добряче випивши пива, він засперечався на 12 талерів, що за 12 годин повалить велике дерево, виготовить із нього колесо для підводи й прикотить його в Брно. Опівдні колесо було готове, однак котити його було важко – дорога здавалася безкінечною (66,6 км). Втім, з останніх сил, ледь живий, він все-таки докотив колесо до ратуші. Бургмістр підтвердив це письмово і наказав прикріпити колесо до стіни в арці ратуші. І це колесо, всередині якого вирізьблені ім'я та прізвище майстра, досі висить у Старій ратуші.

Увечері відбулася чудова вистава «Закохайся в мене у суботу» – вже втретє, однак це теж була прем'єра, бо з України приїхав автор (просто під час першого показу ми з Танею були у Казахстані). Актори і музиканти дуже старалися (серед них і онучка Мілени Фуціманової – юна Кароліна). А таку вишукану, оригінальну музику до спектаклю створив син Мілени – директор театру «Агадір» Одржеј Фуціман. На виставу радо завітали перекладачі моїх віршів українською – Мілан Грабал і Петр Каліна. Взагалі, глядачів прийшло багато – в основному, чехів, а також були українці й навіть кілька росіян із Москви та Новосибірська, які живуть у Брно (вони придбали на презентації примірники нашої з Танею чеської книжки «Дощ із твоїми очима» і з повагою говорили про Україну).

Я урочисто вручив Міжнародну літературну премію імені Миколи Гоголя «Тріумф» драматургу Мілені Фуцімановій і композитору Одржею Фуціману за значну творчу діяльність та популяризацію української літератури в Чехії. А от завершилося дійство святковою вечерею в літературній кав'ярні. Засиділися ми з приятелями допізна. А вранці я поїхав швидким поїздом на побачення з Прагою...

Щиро дякую за все, дорогі друзі! Тепер попереду нова вистава в Брно – за творами українки Тетяни Дзюби «Крила Сімаргла».

Сергій ДЗЮБА,
м. Черніїв